

עבודה זרה דף ע"ה

כיצד מכשיר את העקלים

שאלו את רבי אבהו, כיצד מנגב את העקלים שכורכים אותן סביבות התפוח כדי שלא יתפזרו הענבים מכובד הקורה⁴⁶⁰? אמר לו רבי אבהו, שנינו הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאים, ובקש לעשותן בטהרה, הדפים⁴⁶¹ והעדשים⁴⁶² והלולים⁴⁶³ מדיחן במים⁴⁶⁴. והעקלים של שבטים ושל קנבוס שבולעים יותר וצריכים ניגוב באפר ומים, מנגבן. ושל שיפה ושל גמי, מישנן שנים עשר חדש. רבי שמעון בן גמליאל אומר, מניחן מגת לגת ומבד לבד כלומר מעונת בציר אחת לזו שאחריה. שואלת הגמרא, הרי זה כדברי התנא קמא? אומרת הגמרא, ההבדל בניהם אותם שלרבו שמעון בן גמליאל יתכן פחות משנים עשר חודש כיון שיש את הענבים המקדימים והמתאחרים להבשיל.

רבי יוסי אומר, הרוצה לטהר את גתיו ובית בדיו מיד, מגעילם ברותחין או חולטם במי זיתים. רבי שמעון בן גמליאל משום רבי יוסי אומר, מניחן תחת צינור שמימיו מקלחים, או במעין שמימיו שוטפין. והשיעור שמניח אותם שם הוא עונה שהיא חצי יממה. וכדרך שאמרו ביין נסך כך אמרו בטהרות. שואלת הגמרא הרי אנחנו מדברים על טהרות? אלא כדרך שאמרו בטהרות כך אמרו ביין נסך.

מבררת הגמרא, כמה היא עונה? אמר רבי חייא

כמה היא עונה

בר אבא, אמר רבי יוחנן, או יום או לילה. רבי חנא שאינה, ואמרי לה רבי חנא בר שאינה אומר, בשם רבה בר בר חנה שאמר בשם רבי יוחנן, חצי יום וחצי לילה. אמר רבי שמואל בר יצחק, שלא נחלקו אלא שכאן מדובר בתקופת ניסן ותשרי שהיום והלילה שוין, או יום או לילה, אבל בתקופת תמוז וטבת שאין היום והלילה שוין חצי

460 ורב האי פירש עקלים השנויות כאן – כגון 'ועקל בית הבד': עשוין כמין קופה מסורגת במצודה; ואחרי סחיטת הזיתים – נותן הגפת באותו עקל, ומניח עליו ומכבידו להוציא המשקה הנשאר

461 הן העשוין כמין דלת, ונותנן על התפוח

462 היינו גת עצמה

463 מטאטא שמכבד בו הענבים המתפזרין לאוספן

464 ועל משנה זו יש לסמוך שאין צריך אפר לגת, מדפשיט מינה רבי אבהו, ולא אמרין 'זו אינה משנה' דקתני בה דסגי לגת בהדחה, ומתניתין דקתני דבעי ניגוב – שמע מינה קמו בה רבנן בתראי ופשטי הלכתא כוותיה

הכשר משמרת יין

אמר רבי יהודה, משמרת שנותנים בה שמרים להוציא את יינן, אם היא של שער אדם, מדיחה. אבל של צמר מנגבה, ושל כותנה שבולעת יותר מצמר מישנה, ואם יש בה קשרים, צריך להתירם. ומסננות שמסננים בה יין, אם היא מחבלים של דקל מדיחה. ואם היא מגמי מנגבה, ואם היא של כותנה⁴⁶⁶, מישנה, ואם יש בה קשרים מתירם ואחר כך מנגבם, משום שהיין נבלע בקשרים.

עם הארץ שהושיט ידו לגת

איתמר⁴⁶⁷, עם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות והן מוטלות ביין, נחלקו רבי ורבי חייא, אחד אמר אשכול וכל סביבותיו טמאים, וכל הגת כולה טהורה. ואחד אמר, שגם כל הגת כולה טמאה. שואלת הגמרא על האומר שהאשכול וכל סביבותיו טמאים וכל הגת כולה טהורה, ממה ששנינו, שרץ שנמצא ברחיים, שטוחנים בהם זיתים קודם נתינתן לבד, ואחר כך נותנן בבד וטוען בקורה, אינו מטמא אלא מקום מגעו, ואם היה משקין מהלך הכל טמא? אומרת הגמרא ששם שום דבר לא מפסיק בניהם אבל כאן מפסיקים האשכולות. הורו החכמים לרבי ירמיה, ויש אומרים שהורו זאת לבנו של רבי ירמיה, כדברי האומר אשכול וכל סביבותיו טמאים וכל הגת כולה טהורה.

משנה

הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, כלי הראוי ליטהר בטבילה, יטביל ואין צריך תיקון אחר. וכלים ששימושם ברותחין, דהיינו יורות וקדירות של מתכת, יגעיל. ושדרכם ללבן באור, ילבן באור. השפוד והאסכלא שתשמישן על ידי צלי, מלבנן באור. הסכין מלטשה באבן של נפחים, והיא טהורה.

465 כיון שצריך י"ב שעות שלמות.

466 אור"ת שמפות וסדינין שלנו ששרו ביין נסך אין צריך ליישגן, ואין לחלק בין יין נסך שהוא צונן ובין שאר איסור רותח שנפל על המפות הכל יש להתיר בכבוס כלי שני, כי ודאי ידוע שע"י כבוס גדול שחובטין כמה וכמה פעמים אי אפשר שלא יצא האיסור. ושם יש לחלק בין איסור שנדבק לשאינו נדבק.

467 עמוד ב'.

אף הנגעלים והמלובנים צריכים אומרת הגמרא ששנינו שאף הנגעלים והמלובנים, צריכים טבילה בארבעים סאה.

מבררת הגמרא מהיכן לומדים זאת? אמר רבא, שנאמר בפסוק "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר" והמילה וטהר מיותרת, ובאה ולומדים שהוסיף לך הכתוב טהרה אחרת. שנה בר קפרא, מתוך שנאמר "במי נדה" שומע אני שצריך הזאה שלישי ושביעי, אבל המילה "אך" מחלקת שלא צריכים הזאה, ואם כך הנאמר "במי נדה", בא ללמד שצריך, מים שנדה טובלת בהן, דהיינו ארבעים סאה. והוצרכה התורה לכתוב, גם "וטהר" וגם "במי נדה" כיון שאם היה כתוב רק "וטהר" היינו אומרים שאפשר לטהר אפילו במקוה חסר. ואם היה כתוב רק "במי נדה" היינו מצריכים הערב שמש כנדה, לכן כתבה התורה שהכלי נטהר מיד.

כלים חדשים טעונים טבילה אמר רב נחמן בשם רבה בר אבوه, כלים ישנים שליבנן והם כעת כחדשים צריכים טבילה,

אז גם כלים חדשים, טעונים טבילה. שאל אותו רב ששת אם מספרים שגוזזים בהן בגדי צמר הואיל וגזירת הכתוב היא ולא משום פליטת איסור? אמר לו, כלי סעודה אמורים בפרשה. אמר רב נחמן בשם רבה בר אבوه, שרק כלים שנחלטו ביד ישראל, צריכים טבילה, כפי שהיה במדין, שהיו חלוטין להם לישראל הכלים, אבל שאולין לא⁴⁶⁸.

רב יצחק בר יוסף, קנה כלי העשוי מאדמה וצפיעי בקר, מעובד כוכבים, סבר להטבילו. אמר לו ההוא מרבנן, ורבי יעקב שמו, שפירש לו רבי יוחנן, שרק כלי מתכות אמורים בפרשה לענין טבילה, בכלי עובדי כוכבים. אמר רב אשי, שכלי זכוכית, הואיל וכשנשתברו יש להן תקנה, על ידי התכה, הרי הם ככלי מתכות וטעונים טבילה. נחלקו רב אחא ורבינא, לגבי כלי העשוי מחרס ומצופה באבר ותשמישו בצונן. אחד אמר, שלא צריך טבילה שהואיל ותחילתו מחרס אינו כלי מתכת, ואחד אמר, הואיל וחיפהו במתכת, ככלי מתכות הוא וטעון טבילה. ואומרת

468 אומר רבינו שמואל ישראל ששאל כלי מישראל חבירו שקנה מעובד כוכבים צריך טבילה כיון שבא לידי חיוב טבילה ביד ישראל ראשון. תוס'.

הסתפקו בני הישיבה, מה דינם של כלים שמשכן העובד כוכבים ביד ישראל? אמר מר בר רב אשי, אבא משכן לו עובד כוכבים כוס של כסף והטבילה ושתה בה, ואיני יודע אם משום שסבר שמשכון הוא כמכר⁴⁷⁰, או משום שראה שדעתו של העובד כוכבים לא לפדות את הכוס.

טבילת כלים שנלקחו מהגוי תנו רבנן, הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, דברים שלא נשתמש בהן מטבילים והן טהורים. דברים שנשתמש בהן על ידי צונן, כגון כוסות וקתונות וצלוחיות, מדיחן ומטבילים והם טהורים. דברים שנשתמש בהן על ידי חמים, כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין, מגעילים ומטבילים⁴⁷¹ והן טהורים. דברים שנשתמש בהן על ידי האור, כגון השפודים והאסכלאות מלבנן, ומטבילים והן טהורים. ונחלקו התנאים מה דין האוכל אם השתמש בהם, עד שלא הטביל ושלא הגעיל ושלא הלבן. תנא אחד שנה לאסור, ותנא אחד שנה להתיר. ואומרת הגמרא שאין כאן סתירה אלא שהשונה לאיסור, סבר שנותן טעם לפגם אסור, והמתיר סבר שנותן טעם לפגם מותר. שואלת הגמרא, לפי הסובר שנותן טעם לפגם מותר, באיזה מקרה אסורים גיעולי עובדי כוכבים? אמר רב חייא בנו של רב הונא, לא אסרה תורה אלא קדירה שבישל בה עובד כוכבים היום, שהאוכל הבלוע בה אינו נותן טעם לפגם. אבל בישל בה אתמול כבר הפיג בה טעמו בלינת לילה, ושוב כשפולטו בתבשיל אחר אינו אלא לפגם. שואלת הגמרא, אם כך שיהיה מותר בקדירה שמאתמול אף לכתחלה? אומרת הגמרא שגזרו על קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא. אומרת הגמרא שהתנא האוסר סובר שגם קדירה בת יומא, כשפולטת פוגמת.

469 היינו כלים שמחופין באבר מבפנים אבל אם מחופין מבחוץ וכן כלי עץ המחושקין סביב ברזל מבחוץ אפילו למ"ד הכל הולך אחר המעמיד אין צריכין טבילה כיון דאין משתמשים בהן דרך המתכת דכלי סעודה האמורים בפרשה היינו שמשתמשים בהן. תוס'.

470 וכיון דלא נפשט הספק, מטבילין למשכנתא בלא ברכה, ואם יש לו כלי שקנה מן העובד כוכבים המחויב טבילה, יטביל זה עמו ויברך על שניהם. והנותן כלי לאומן עובד כוכבים לתקן, ואפילו למאן דאמר אומן קונה בשבח כלי אין צריך טבילה, כיון שאין שמו עליו, והמוכר כלי לעובד כוכבים וחזר ולקח ממנו צריך טבילה, כיון שנקרא על שם עובד כוכבים, אבל הממשכן כלי לעובד כוכבים וחזר ופדה אין צריך טבילה. תוס'.

471 לאו דוקא מגעיל ואח"כ יטביל אלא יכול להטביל תחילה כיוון שטבילה זו אינה בשביל טומאה ויהיה כטובל ושרץ בידו, שהרי אפילו חדשים צריכין טבילה. תוס'.